

Vlaamse
overheid

Een heldere ecosysteemdiententaal

Natuurrapport -
Aan de slag met ecosysteemdiensten

www.inbo.be | www.natuurenbos.be | www.lne.be

Auteurs:

Anja Otte, Pieter Vanheeswijck (Connect NV),
Lieven De Smet, Inne Vught (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek)

Het **Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)** is het Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum voor natuur en het duurzame beheer en gebruik ervan. Het INBO verricht onderzoek en levert kennis aan al wie het beleid voorbereidt, uitvoert of erin geïnteresseerd is.

Connect NV biedt strategisch communicatieadvies op vlak van openbare ruimte, milieu, mobiliteit, infrastructuur en omgevingsmanagement. Connect verbindt mens en omgeving.

Vestiging:

INBO Brussel
Kliniekstraat 25, 1070 Brussel
www.inbo.be

e-mail:

lieven.desmet@inbo.be

Wijze van citeren:

Otte, A., Vanheeswijck, P., De Smet, L., Vucht, I. (2016). Een heldere ecosysteemdiententaal (INBO.R.2016.12342954). In Van Gossum. et al. (eds.), Natuurrapport - Aan de slag met ecosysteemdiensten. Technisch rapport 6. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Mededelingen van het Instituut voor Natuur-en Bosonderzoek, INBO.M.2016.12342456, Brussel. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
DOI: doi.org/10.21436/inbor.12342954

D/2017/3241/67

INBO.R.2016.12342954

ISSN: 1782-9054

Verantwoordelijke uitgever:

Maurice Hoffmann

Afbeelding cover:

Nicole Degreef

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van:

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Agentschap voor Natuur en Bos
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

Een heldere ecosysteemdiententaal

Natuurrapport - Aan de slag met ecosysteemdiensten

Anja Otte, Pieter Vanheeswijck, Lieven De Smet, Inne Vught

INBO.R.2016.12342954

Hoofdpijnen

Vandaag wordt natuur nog al te vaak gezien als een rem op onze welvaart. Om die perceptie te keren, moeten we beter leren vertellen wat de natuur allemaal voor ons doet. Zo plaatsen we de natuur in het midden van de maatschappij en kunnen we de gangbare argumentatie voor natuurbehoud en -ontwikkeling verbreden.

Om doeltreffend te communiceren over wat de natuur allemaal voor ons doet en hoe ze ons kan helpen om problemen op te lossen, hebben we een heldere taal nodig die iedereen begrijpt. Het gangbare ecosysteemdienstenjargon is daarvoor niet geschikt.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap voor Natuur en Bos en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie ontwikkelden samen met een hele rist andere partners een heldere ecosysteemdienstentaal. Dat is een taal waarmee we helder kunnen communiceren met een breder publiek over natuurvoordelen.

Voor een heel aantal ecosysteemdiensten en enkele verwante termen bedachten we een alternatieve, meer intuïtieve en dus heldere naamgeving. Met niet-specialisten spreken we bijvoorbeeld beter over 'natuurvoordelen' dan over 'ecosysteemdiensten'.

We schreven vijf verhalen in de nieuwe taal: een basisverhaal en vier varianten daarop. Deze verhalen vertellen stuk voor stuk wat de natuur allemaal voor ons doet: de natuur maakt ons leven op aarde mogelijk, beschermt en helpt ons en maakt ons leven beter. De vier varianten spitsen zich elk toe op een specifieke omgeving: een stad, een landbouwlandschap, een bedrijventerrein en een riviervallei.

De verhalen die we optekenden, schetsen heel goed wat natuurvoordelen zijn, maar kan je eigenlijk zo nog niet vertellen. Ze spreken immers nog onvoldoende aan. We moeten ze nog aanvullen met sterke, persoonlijke verhalen. Toch kunnen we nu al aan de slag met de taal. Het is net door op een heldere manier te vertellen over wat de natuur voor ons doet dat de taal verder zal evolueren, zodat ze rijker wordt. Op die manier krijgen we voeling met de taal en leren we beter vertellen wat natuurvoordelen zijn en dat samenwerken met de natuur loont.

Keyfindings

Today, we consider nature often as something contraining our welfare. To change this perception we have to improve our communication about the benefits of nature. Framing nature in this way allows us to broaden the common arguments for nature conservation.

To communicate effectively what nature does for us we need a plain ecosystem services language. The current ecosystem services jargon however is too technical.

The Institute for Nature and Forest Research, the Agency for Nature and Forest and the Department Environment, Nature and Energy developed, together with a host of different partners, a plain ecosystem services language. This should make it easier to communicate with a broader public about the benefits of nature.

We came up with an alternative, more intuitive terminology for a large number of ecosystem services and a number of related terms.

We wrote five stories: a basic story and four variants. All of them clearly describe the benefits nature provides to us. However the stories have a lot in common they do defer as each variant is focused on a specific environment: a city, an agriculture landscape, an industrial site and a river valley.

The stories as such are still hard to story. They need to be complemented with strong, personal stories that engage people. Nevertheless we can already start using the language. This will allow us to get to know the language, see how people react to it and develop it further.

Inhoudstafel

Hoofdpijnen	.....	4
Keyfindings	.....	5
Lijst van tabellen	.....	7
1	Inleiding	9
2	Aanpak	11
3	Woordenschat	13
4	Basisverhaal	17
4.1	Lange versie	17
4.2	Korte versie	18
5	Natuur in de stad	19
5.1	Lange versie	19
5.2	Korte versie	20
6	Natuur op bedrijventerreinen	21
6.1	Lange versie	21
6.2	Korte versie	21
7	Natuur in een landbouwlandschap	23
7.1	Lange versie	23
7.2	Korte versie	24
8	Natuur in een riviervallei	25
8.1	Lange versie	25
8.2	Korte versie	26
9	Conclusies en aanbevelingen	27
Referenties	.....	28

Lijst van tabellen

Tabel 1: Lijst van geïnterviewden.....	11
Tabel 2: Overzicht van de nieuwe termen en hun definitie	13

1 Inleiding

Wat als iedereen nu eens wist wat de natuur allemaal voor ons doet? Het lijkt geen twijfel dat we dan op een andere manier naar die natuur zullen kijken en dat het ook een invloed heeft op hoe we met die natuur omspringen. Vandaag wordt natuur nog al te vaak gezien als een rem op onze welvaart. Om die perceptie te keren, moeten we beter leren vertellen wat de natuur voor ons doet en hoe ze ons kan helpen om problemen op te lossen. Daarom ontwikkelden het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap voor Natuur en Bos en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie samen met een hele reeks andere partners een heldere ecosysteemdienstentaal. We werden daarbij geholpen door het communicatiebureau Connect.

In de berichtgeving over natuur gaat het vaak over hoe slecht het met onze natuur gesteld is (Futerra, 2010). Die boodschap, die bovendien vaak op een specialistische manier wordt gebracht, beweegt mensen er veelal niet toe om actie te ondernemen. Het risico bestaat dat, als deze boodschap te vaak wordt herhaald, mensen er onverschillig voor worden. Bovendien zijn de gevolgen van biodiversiteitsverlies voor onze welvaart op dit moment nog niet zo tastbaar. Als we mensen warm willen maken om actie te ondernemen voor natuur en biodiversiteit moeten we de voordelen die ons dat oplevert meer in de verf zetten. Vanuit dat idee groeide enkele decennia terug het ecosysteemdienstenkader (Gómez-Baggethun et al, 2010; Norgaard, 2010).

Het ecosysteemdienstenkader had oorspronkelijk vooral een pedagogische inslag en was erop gericht om het belang van de natuur voor de mens te verhelderen (Gómez-Baggethun et al, 2010; Norgaard, 2010). Vandaag is het ecosysteemdienstenkader echter geëvolueerd tot een technisch-wetenschappelijk raamwerk met een aparte, vaak abstracte terminologie. Er is dan ook een vertaalslag nodig om op een doeltreffende manier te kunnen communiceren over de voordelen die de natuur ons biedt. We hebben een heldere ecosysteemdienstentaal nodig. Een taal die niet afschrikt, maar mensen net uitnodigt om te vertellen dat investeren in natuur loont, dat het beter is om samen te werken met de natuur in plaats van er tegenin te gaan. Toch wordt vandaag al op een toegankelijke manier bericht over de voordelen van de natuur voor de mens. Zo brengt bijvoorbeeld het Agentschap voor Natuur en Bos in de publicatie 'Investeer in groen, winst verzekerd' de vele voordelen van natuur in de stad op een begrijpelijke manier in beeld. Met onder meer de campagne 'Dokter Bos' plaatst BOS+ het nut van bos in de kijker. Andere illustraties zijn de publicatie 'Hoge Kempen, Hoge Baten' van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland, de studie- en inspiratiedagen van Natuurpunt rond groen en gezondheid, de blog 'Plantwerpen' en de 'Antwerpse Groentool' van de stad Antwerpen, het project 'Pimp je Speelplaats' ... Alles bij elkaar is begrijpelijk communiceren over ecosysteemdiensten nog steeds eerder de uitzonderling dan de regel.

De taal die we ontwikkelden, moet het gemakkelijker maken om helder te communiceren over natuurvoordelen. Daarom hebben we resoluut gekozen voor een eenvoudige taal die iedereen begrijpt, maar waarmee we toch alles kunnen zeggen. Dat is belangrijk, omdat we mensen willen aanzetten om de taal te gebruiken om vlot te communiceren met een breed publiek: collega's, beleidsmakers, besturen, partners, belanghebbenden in gebiedsgerichte projecten ...

Voor een heel aantal ecosysteemdiensten en enkele verwante termen bedachten we een alternatieve, meer intuïtieve en dus heldere naamgeving: 'ecosysteemdiensten' worden 'natuurvoordelen', 'regulatie luchtkwaliteit' vervangen we door 'natuurlijke luchtzuivering', 'regulatie lokaal klimaat' ruilen we in voor 'verkoeling' ... Een overzicht met alle nieuwe termen vindt u in hoofdstuk 3. Daarnaast schreven we vijf verhalen in de nieuwe taal: een basisverhaal en vier varianten daarop, telkens in een korte en een lange versie. Deze verhalen vertellen stuk voor stuk wat de natuur allemaal voor ons doet: de natuur maakt ons leven op aarde mogelijk, beschermt en helpt ons en maakt ons leven beter. De vier varianten spitsen zich elk toe op een specifieke omgeving: een stad, een landbouwlandschap, een bedrijventerrein en een riviervallei. Elk verhaal is in een actieve, eenvoudige, maar wervende taal geschreven met hoogfrequente woorden, weinig terugverwijzingen en zonder metaforen. De verhalen vindt u in hoofdstukken 4 tot en met 8 van dit rapport.

In de taal wordt het begrip 'natuur' ruim ingevuld. Natuur is immers meer dan alleen onze natuurgebieden en bossen. Ook weilanden en akkers, kleine landschapselementen, tuinen, parken, lanen met bomen, gevelplanten, waterlopen, groene daken ... zijn natuur. Deze plekken leveren niet alleen heel wat ecosysteemdiensten, maar vormen ook een thuis voor een groot aantal typische planten en dieren. Hoewel de taal focust op de voordelen die de natuur ons biedt, is de natuur ook waardevol op zich. Met de taal willen we een bijdrage leveren om de gangbare argumentatie voor natuur te verbreden.

Hoewel we met de ontwikkeling van de taal een eerste stap hebben gezet, moet het eigenlijk nog allemaal beginnen. Het project is namelijk pas geslaagd als mensen effectief met de taal aan de slag gaan en op een heldere manier leren vertellen over natuurvoordelen. Daarom gaan we de taal verder ontwikkelen. Samen met iedereen die ons wil helpen, gaan we op zoek naar sterke, persoonlijke verhalen die mensen aanspreken en beelden die de verhalen ondersteunen. Dat moet ons toelaten om op een overtuigende manier te vertellen dat werken met de natuur loont. Al het materiaal dat we ontwikkelen, inclusief concrete toepassingen en ervaringen van de partners die de taal gebruiken, gaan we online delen via een website. Zo willen we mensen en organisaties aanmoedigen, inspireren en ondersteunen om helder te communiceren over wat de natuur voor ons doet.

Het gebruik van een heldere ecosysteemdienstentaal is echter geen doel op zich. Het is een middel om duidelijk te maken dat investeren in natuur geen verliespost is of een rem zet op onze welvaart en ons welzijn. Winst voor de natuur heeft ook heel wat voordelen voor de mens: het is goed voor onze gezondheid, het brengt mensen samen, het stimuleert de lokale economie ... Wanneer velen dit besef delen, is dat een ideale voedingsbodem voor betere projecten en een beter beleid.

Joris Gansemans, diensthoofd communicatie bij Natuurpunt, vindt het belangrijk dat er een heldere ecosysteemdienstentaal wordt ontwikkeld. Lees hier zijn beschouwing bij het taalproject.

“Beeld je in dat het de gewoonste zaak van de wereld is dat bij elk politiek besluit ook wordt nagedacht over de impact op de natuur? Dat openbare besturen, landbouwers en ondernemers ook steeds zoeken naar hoe ze de natuur kunnen inzetten om problemen op te lossen? Zou dat mens én natuur niet ongelooflijk vooruit kunnen helpen?”

Ik ben ervan overtuigd. Maar om beleidsmakers en bedrijven natuur als een oplossing te laten zien, in plaats van als een probleem, moeten ze een taal ter beschikking hebben om hierover na te denken en te discussiëren. Die was er nog niet.

In de academische wereld is het onderzoek over diensten die de natuur levert voor economie en maatschappij al ver gevorderd. Maar de inzichten zijn nog te veel binnenskamers gebleven. Ecosysteemdiensten? Intrinsieke waarde? Monetarisatie? Het jargon, de complexiteit van de boodschap, de voorbeelden uit verre landen maken het debat ontoegankelijk.

Iedereen weet dat je boodschappen moeten afstemmen op je doelpubliek. Tegen je kinderen of kleinkinderen spreek je anders dan tegen je collega's. En toch vergeten we dat wanneer we over ons vakgebied praten. Over natuurvoordelen moeten we met beleidsmakers praten in een taal die zij begrijpen. Anders zadelen we onszelf op met een enorme handicap.

Maar er is één valkuil. We mogen het niet alleen over het nut van de natuur hebben. De grote uitdaging is om over economische en maatschappelijke voordelen te spreken en tegelijk de waarde van natuur op zich te blijven verdedigen.

De kunst zal erin bestaan om het economische verhaal te verbinden met de emotionele boodschappen voor een groot publiek. Draagvlak voor natuurbescherming krijg je door te communiceren over verwondering, ontzag, vreugde: emoties dus. Als we het idee van ecosysteemdiensten kunnen omzetten in een taal die daarbij aansluit, zijn we een heel eind vooruit.

Met dit initiatief zeten het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap voor Natuur- en Bos en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie de eerste stap. En dat is, zoals je weet, altijd de belangrijkste.”

2 Aanpak

Omdat we een heldere taal wilden ontwikkelen die door de stakeholders aanvaard wordt en die potentiële gebruikers graag gebruiken, kozen we voor een interactief en participatief ontwikkelingsproces. We konden daarbij rekenen op de medewerking van een groot aantal organisaties: het Agentschap voor Natuur en Bos, het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Ruimte Vlaanderen, de Vlaamse Landmaatschappij, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, het Departement Landbouw en Visserij, het Agentschap Onroerend Erfgoed, het Agentschap Innoveren en Ondernemen, Waterwegen en Zeekanaal NV, Inverde, de Regionale Landschappen, de Bosgroepen, de vijf Vlaamse provincies en verschillende van hun natuureducatieve centra, de gemeenten Gent, Antwerpen, Leuven, Geel en Meerhout, de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten, Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu, Kempens Landschap, Boerenbond, Bioforum, het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, IGO en Sibelco.

In een eerste stap screenen we relevante literatuur en interviewden we diverse stakeholders en potentiële gebruikers van de taal. In de interviews peilden we naar ervaringen met het communiceren over ecosysteemdiensten, de gebruikte terminologie en naar de aandachtspunten voor de ontwikkeling van een heldere ecosysteemdienstentaal. Tabel 1 geeft een overzicht van de geïnterviewden.

Tabel 1: Lijst van geïnterviewden

Geïnterviewde	Organisatie
Jan Vanvelk	Vlaamse Milieumaatschappij
Kurt Sannen	Bioforum
Maayke Keymeulen, Nicole Van Duyse en Bart Bollen	Departement Landbouw en Visserij
Francis Turkelboom	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Ewout L'Amiral	Natuurpunt
Liesl Vanautgaerden	Ruimte Vlaanderen
Jan Melis	Gemeente Meerhout
Hans Roosen	Vlaamse Landmaatschappij
Dries Gorissen	Agentschap voor Natuur- en Bos
Sofie Custers en Liesbeth Van Loo	Stad Gent

Op basis van de bevindingen uit de gesprekken ontwikkelden we een woordenschat waarin we de termen uit het ecosysteemdienstenkader omzetten naar meer eenvoudige benamingen die een breed publiek begrijpt. Voor die nieuwe woordenschat maakten we gebruik van hoogfrequente woorden. Daarnaast ontwikkelden we ook een basisverhaal dat op een eenvoudige manier schetst wat de natuur allemaal voor ons doet.

Een eerste versie van de taal werd voorgesteld op een stakeholderevent met meer dan 60 deelnemers uit 35 verschillende organisaties. Het stakeholderevent bestond uit verschillende interactieve werksessies, afgewisseld met inspirerende sprekers die hun ervaring en ideeën deelden over helder communiceren over ecosysteemdiensten. Tijdens de werksessies gingen de deelnemers aan de slag met de eerste versie van de taal. Ze gaven daarbij aan wat ze goed en minder goed vonden aan de woordenschat en het basisverhaal en formuleerden tal van suggesties. Op basis daarvan pasten we de woordenschat en het basisverhaal aan. Vervolgens schreven we nog vier varianten op het basisverhaal over natuur in de stad, natuur op bedrijventerreinen, natuur in een landbouwlandschap en natuur in een riviervallei. De woordenschat, het basisverhaal en de varianten op dat basisverhaal werden vervolgens onderworpen aan een reviewronde. De verwerking van de opmerkingen en suggesties uit het reviewproces resulteerde in de woordenschat en de verhalen die je terugvindt in hoofdstukken 3 tot en met 8 van dit rapport.

De taal hebben we intussen ook getest tijdens een tweetal workshops met potentiële gebruikers van de taal. Daaruit bleek dat de verhalen heel goed schetsen wat natuurvoordelen zijn. Daarnaast bleek ook dat de verhalen zich niet echt lenen om zo te vertellen. Ze spreken immers nog onvoldoende aan. Om dat te verhelpen, moeten de verhalen aangevuld worden met sterke, vaak persoonlijke verhalen. Toch kunnen we nu al aan de slag met de taal. Het is net door de taal te gebruiken dat ze verder zal evolueren, zodat ze rijker wordt. Op die manier krijgen gebruikers ook voeling met de taal en leren ze steeds beter vertellen dat investeren in of samenwerken met de natuur loont.

3 Woordenschat

In Tabel 2 vindt u de alternatieve, heldere naamgeving voor een heel aantal ecosysteemdiensten en enkele verwante termen. Elke nieuwe term voorzagen we ook van een heldere definitie. Als nieuwe term voor 'ecosysteemdiensten' kwamen we uit bij 'natuurvoordelen'. Voor een aantal termen werd geen beter alternatief gevonden.

Tabel 2: Overzicht van de nieuwe termen en hun definitie

Nieuwe term <i>(Oorspronkelijke term)</i>	Definitie <i>Voorbeeldzin</i>
Natuurvoordelen <i>(Ecosysteemdiensten)</i>	De voordelen die de natuur levert aan de mens. Natuurvoordelen maken ons leven op aarde mogelijk, beschermen en helpen ons en maken ons leven beter. <i>Natuurvoordelen zijn vaak beter en goedkoper dan oplossingen die de mens zelf bedenkt.</i>
Biodiversiteit <i>(Biodiversiteit)</i>	De vele verschillende planten en diersoorten die leven in het water, de lucht en in en op de bodem. <i>Hoe groter de biodiversiteit, hoe meer natuurvoordelen er zijn.</i>
Herstelkracht <i>(Veerkracht)</i>	De kracht van de natuur om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden, al dan niet veroorzaakt door de mens. <i>De herstelkracht van de natuur volstaat niet voor het beheersen van de opwarming van de aarde.</i>
Waarde van de natuur op zich <i>(Intrinsieke waarde)</i>	Een rijke natuur, met een grote verscheidenheid aan planten- en diersoorten is waardevol op zichzelf, ook als die niet meteen nuttig is voor de mens. Dat is de waarde van de natuur op zich. <i>Op de waarde van de natuur op zich kan je geen prijs klevan.</i>
Levensnoodzakelijke natuurvoordelen <i>(Producerende ecosysteemdiensten)</i>	Natuurvoordelen die ons leven op aarde mogelijk maken: voedsel, proper water, zuivere lucht en grondstoffen voor kleding of energie. <i>Mensen staan zelden stil bij levensnoodzakelijke natuurvoordelen, hoewel ook die in het gedrang kunnen komen door menselijke activiteit.</i>
Levensbeschermende natuurvoordelen <i>(Regulerende ecosysteemdiensten)</i>	Natuurvoordelen die ons beschermen tegen bedreigingen zoals droogte, overvloedige neerslag of luchtvervuiling. <i>Hoe meer we geconfronteerd worden met de gevolgen van de opwarming van de aarde, hoe belangrijker levensbeschermende natuurvoordelen worden.</i>
Levensverbeterende natuurvoordelen <i>(Culturele ecosysteemdiensten)</i>	Natuurvoordelen die ons leven beter, gezonder, aangener en interessanter maken. <i>Veel mensen denken in de eerste plaats aan</i>

	<i>levensverbeterende natuurvoordelen wanneer je vraagt welke natuurvoordelen zij belangrijk vinden.</i>
Bron van voedsel <i>(Voedselproductie)</i>	De natuur biedt ons voedsel, in de vorm van plantaardige en dierlijke producten. <i>Voor veel mensen is een moestuin nog altijd een belangrijke bron van voedsel.</i>
Bron van water <i>(Waterproductie)</i>	De natuur geeft ons water, dat we dagelijks nodig hebben voor onszelf en voor planten en dieren. <i>De natuur is onvervangbaar als bron van water.</i>
Bron van hernieuwbare grondstoffen <i>(Productie van grondstoffen)</i>	De natuur brengt hernieuwbare grondstoffen voort, die we kunnen gebruiken voor allerlei toepassingen zoals textiel, meubels en geneesmiddelen, en als energiebron. <i>Nu fossiele brandstoffen hun beste tijd gehad hebben, richten velen de ogen op de natuur als bron van hernieuwbare grondstoffen.</i>
Beheersing van overstromingen <i>(Regulatie overstromingsrisico)</i>	De natuur kan op allerlei manieren vermijden dat we te maken krijgen met waterellende. <i>Bij de inrichting van een valleigebied is beheersing van overstromingen een belangrijk aandachtspunt.</i>
Kustbescherming <i>(Kustbescherming)</i>	De natuur kan overstromingen vanuit zee helpen voorkomen. Zandbanken, slikken, schorren, stranden en duinen vormen een natuurlijke bescherming tegen stormvloed. <i>Kustbescherming is niet het enige argument om de duinen beter te beschermen.</i>
Waterbeschikbaarheid <i>(Regulatie waterkwantiteit)</i>	De natuur helpt ervoor zorgen dat er voldoende water is: voor de productie van drinkwater, voor gebruik in de industrie en de landbouw, maar ook voor de scheepvaart en energieproductie. <i>Met het oog op waterbeschikbaarheid moet voldoende neerslag in de bodem kunnen trekken.</i>
Natuurlijke waterzuivering <i>(Regulatie van de waterkwaliteit)</i>	De natuur zuivert vervuild water. <i>Dankzij natuurlijke waterzuivering moeten we minder investeren in zuiveringsinstallaties.</i>
Natuurlijke luchtzuivering <i>(Regulatie luchtkwaliteit)</i>	De natuur zuivert de lucht van fijn stof en andere schadelijke stoffen. <i>Natuurlijke luchtzuivering is noodzakelijk om steden met druk verkeer leefbaar te houden.</i>
Natuurlijke bodemzuivering <i>(Bioremediatie van vervuilde bodems)</i>	De natuur zuivert vervuilde bodems. <i>Onderzoekers zetten bepaalde paddenstoelsoorten in voor natuurlijke bodemzuivering.</i>
Beperking geluidsoverlast	De natuur kan de overlast die we ervaren door allerlei lawaai

<i>(Regulatie geluidsoverlast)</i>	<p>verminderen.</p> <p><i>Bij een drukke ringweg kan de beplanting zorgen voor een beperking van de geluidsoverlast.</i></p>
<p>Bestuiving</p> <p><i>(Bestuiving)</i></p>	<p>De natuur maakt de voortplanting van gewassen mogelijk: insecten, vogels en andere dieren bestuiven gewassen.</p> <p><i>Door bestuiving leveren insecten een belangrijke bijdrage aan de productie van groenten en fruit.</i></p>
<p>Natuurlijke plaagbestrijding</p> <p><i>(Plaagbestrijding)</i></p>	<p>De natuur helpt gewassen te beschermen tegen ongedierte en ziektes.</p> <p><i>Landbouwers kunnen nuttige insecten inzetten voor natuurlijke plaagbestrijding.</i></p>
<p>Behoud bodemkwaliteit</p> <p><i>(Behoud bodemvruchtbaarheid)</i></p>	<p>De natuur helpt bodems vruchtbaar en gezond te houden.</p> <p><i>Organismen die in de bodem leven, zijn cruciaal voor het behoud van de bodemkwaliteit.</i></p>
<p>Erosiebestrijding</p> <p><i>(Regulatie van erosierisico)</i></p>	<p>De natuur helpt voorkomen dat vruchtbare bodem wegspoelt of -waait.</p> <p><i>Erosiebestrijding voorkomt dat modderstromen schade aan de omgeving veroorzaken.</i></p>
<p>Klimaatbeheersing</p> <p><i>(Regulatie van het globaal klimaat)</i></p>	<p>De natuur helpt de opwarming van de aarde te beperken. De bodem, planten en oceanen houden koolstof vast, zodat die niet in de atmosfeer terecht komt en niet kan bijdragen aan de opwarming van de aarde.</p> <p><i>Klimaatbeheersing is een belangrijk natuurvoordeel van een nat landschap, waar plantenresten trager afbreken.</i></p>
<p>Verkoeling</p> <p><i>(Regulatie lokaal klimaat)</i></p>	<p>De natuur brengt koelte op warme dagen. Bomen en planten zorgen voor schaduw, weerkaatsen de zon en voeren de warmte versneld weer af.</p> <p><i>Op warme zomerdagen loopt de temperatuur in steden hoog op en is er een grote behoefte aan verkoeling.</i></p>
<p>Beweging en ontspanning stimuleren</p> <p><i>(Beweging en ontspanning stimuleren)</i></p>	<p>De natuur zet ons aan om te bewegen en ontspannen: sporten, spelen, wandelen, vissen, tuinieren ...</p> <p><i>Beweging en ontspanning stimuleren is een belangrijke opdracht in de strijd tegen obesitas.</i></p>
<p>Ontmoetingen stimuleren</p> <p><i>(Ontmoetingen stimuleren)</i></p>	<p>De natuur lokt ons naar buiten, waardoor we andere mensen kunnen ontmoeten.</p> <p><i>Ontmoetingen stimuleren versterkt de sociale cohesie.</i></p>
<p>Leren door de natuur</p> <p><i>(Leren stimuleren)</i></p>	<p>De natuur inspireert, prikkelt onze nieuwsgierigheid en brengt ons van alles bij. We kunnen veel leren, door de natuur te bestuderen, maar ook door er gewoon in te spelen of bewegen.</p> <p><i>Kinderen die in het bos spelen, leren veel meer door de</i></p>

	<i>natuur dan ze zelf beseffen.</i>
Natuur beleven <i>(Biodiversiteit ervaren)</i>	De natuur laat ons heel wat beleven, doordat er dieren, planten en landschappen in voorkomen. <i>Wandelen, dieren observeren of hengelen zijn slechts enkele manieren om de natuur te beleven.</i>
Uitzicht op groen <i>(Uitzicht op groen)</i>	Het is aangenamer wonen en werken in een omgeving met wat groen. <i>Patiënten die uitzicht op groen hebben, herstellen sneller.</i>
Tot rust komen <i>(Tot rust komen)</i>	De natuur helpt ons te ontspannen en het hoofd leeg te maken. <i>In het weekend tot rust komen in de natuur biedt een tegenwicht voor een stresserend leven tijdens de werkweek.</i>

4 Basisverhaal

4.1 Lange versie

Natuur doet je misschien denken aan natuurgebieden of aan bossen, maar de natuur is veel meer dan dat. Ook weilanden en akkers zijn natuur. In bermen, in de stad of zelfs op bedrijventerreinen, overal is natuur. Elke plek heeft zijn eigen typische planten- en diersoorten, die in evenwicht met water, lucht, de bodem en met elkaar leven. Die rijkdom maakt de natuur waardevol op zich.

De natuur is niet alleen waardevol op zich, maar doet ook veel voor de mens. Al die zaken die de natuur voor ons doet, noemen we natuurvoordelen. Die natuurvoordelen kunnen we best gebruiken, want ze kunnen allerlei problemen mee helpen oplossen, van vervuiling tot de opwarming van de aarde of zelfs de stress waaraan veel mensen lijden.

Wat doet de natuur nu precies voor ons?

Om te beginnen maakt de natuur het leven van de mens mogelijk. We kunnen niet zonder voedsel, water, kleding of warmte. Gelukkig kunnen we daarvoor allemaal rekenen op de natuur. Landbouw zorgt voor voedsel op ons bord. De natuur geeft ons water en brengt grondstoffen voort. Die kunnen we gebruiken voor allerlei toepassingen zoals textiel, meubels en medicijnen, en als energiebron.

Natuurvoordelen helpen en beschermen ons ook. Ze bieden een oplossing voor allerlei problemen die ons bedreigen. Denken we maar aan overstromingen, watertekort of vervuiling. Planten en allerlei organismen zuiveren vervuild water, vervuilde lucht en vervuilde bodems. De natuur kan water vasthouden, waardoor we minder wateroverlast ervaren en er genoeg water beschikbaar is als we dat nodig hebben.

Voor de landbouw heeft de natuur veel voordelen. Nuttige insecten bestuiven gewassen. Stel je voor dat landbouwers dat bloempje per bloempje met de hand moesten doen! De natuur kan ook plagen bestrijden en de bodem vruchtbaar houden. Dat is niet alleen beter voor de landbouwer, maar ook voor de buurt. Een goede bodemkwaliteit beperkt erosie, waardoor we overlast en schade door modder in straten en woningen vermijden.

De natuur houdt koolstof vast in de bodem en in planten. Zo gaat de natuur de opwarming van de aarde tegen. De natuur kan ook plaatselijk heel nuttig zijn. In een drukke stad, waar het altijd warmer is dan op het platteland, koelen water en planten de omgeving heerlijk af. Hoe meer de aarde opwarmt, hoe belangrijker dat wordt voor de mensen die in onze steden wonen of werken. Struiken en bomen onttrekken het drukke verkeer aan het zicht, waardoor we er minder overlast van ervaren. Ze zuiveren ook de lucht.

Natuurvoordelen maken ons leven beter, gezonder, aangenamer en interessanter.

In de natuur kunnen we volop ontspannen en bewegen: sporten, spelen, wandelen, vissen, tuinieren ... Dankzij de natuur zoeken we de buitenlucht op en ontmoeten we andere mensen. Zomaar tijdens een wandeling, of op plaatsen die daar speciaal voor ingericht zijn, zoals picknick- of kampeerplekken. De natuur brengt ons veel bij, laat ons genieten en heel wat beleven. Waar kan je beter je hoofd leegmaken dan in de natuur?

Of we nu in de stad of daarbuiten wonen, allemaal hebben we liever wat groen in de buurt. Dat kan gaan van een natuur- of landbouwgebied tot een tuintje in de stad of een gevelplant naast de voordeur. Natuur in de buurt hebben is niet alleen aangenamer, het houdt ons ook gezond. Zelfs werken doen we liever met wat uitzicht op groen. In bedrijven die investeren in een natuurlijke omgeving zijn de werknemers gelukkiger, minder vaak ziek en daardoor ook productiever.

Voor al die zaken die de natuur voor ons doet, kan de mens ook zelf oplossingen verzinnen. Dat zie je weleens in sciencefictionfilms. Daar zien we een toekomst vol computers, glimmend staal en blitse ruimtetakken. Een toekomst zonder natuur. In die films is voor alles een oplossing: op een of andere manier is er altijd genoeg zuurstof om te ademen, altijd genoeg drinken en eten, altijd genoeg manieren om je te ontspannen. In de werkelijkheid is dat zeer moeilijk zonder natuur. Meer nog, natuurvoordelen zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen.

Hoe beter de natuur er op elk plekje voorstaat, hoe rijker aan planten- en diersoorten, hoe meer natuurvoordelen die ons oplevert. Daarom is het slim om met zijn alleen de natuur zo rijk, zo divers en zo gezond mogelijk te houden en te maken. Dat is niet alleen goed voor de natuur, maar ook voor onszelf.

4.2 Korte versie

Een natuurgebied, een akker, een beek of een stadstuintje, overal is natuur en elke plek heeft zijn eigen typische planten- en diersoorten. De natuur is waardevol op zich en doet ook veel voor de mens. Al die zaken die de natuur voor ons doet, noemen we natuurvoordelen.

Natuurvoordelen maken ons leven op aarde mogelijk. We kunnen nu eenmaal niet zonder voedsel, proper water, zuivere lucht of grondstoffen voor kleding en energie.

Natuurvoordelen beschermen en helpen ons ook. Ze bieden een oplossing voor bedreigingen zoals overstromingen, watertekort of vervuiling. De natuur helpt de opwarming van de aarde tegen te gaan. In de landbouw spelen natuurvoordelen een belangrijke rol: zo bestuiven insecten landbouwgewassen en ze beschermen ze tegen plagen en ongedierte. In de stad biedt natuur dan weer koelte en zuivere lucht.

Natuurvoordelen maken ons leven beter, gezonder, aangenamer en interessanter. In de natuur kunnen we sporten, spelen, wandelen, vissen, tuinieren ... De natuur lokt ons naar buiten, waardoor we mensen ontmoeten en van alles beleven. De natuur brengt ons ook veel bij. En of we nu in de stad of daarbuiten wonen en werken, allemaal hebben we liever wat groen in de buurt.

Hoe beter de natuur er op elk plekje voorstaat, hoe meer natuurvoordelen. Natuurvoordelen zijn bovendien vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen. Daarom is het slim om met zijn allen de natuur zo rijk, zo divers en zo gezond mogelijk te houden en te maken. Dat is niet alleen goed voor de natuur, maar ook voor onszelf.

5 Natuur in de stad

5.1 Lange versie

Natuur vind je overal, ook in de stad. Er zijn tuinen, parken, lanen met bomen, gevelplanten, waterlopen, groene daken ... Al dat groen, hoe bescheiden soms ook, biedt plaats aan allerlei dieren. Typische stadsdieren, zoals de huismus, maar ook veel bijensoorten en vlinders. Dieren maken mensen vrolijk en dragen zo bij aan een levendige stad. De natuur in onze steden is niet alleen belangrijk voor mussen, bijen en andere soorten, maar heeft ook veel voordelen voor de mens.

Bomen en andere planten helpen de lucht zuiveren van onder meer fijn stof afkomstig van verkeer. Ze zorgen letterlijk voor meer zuurstof in de lucht. Samen met de bodem waarop ze groeien, nemen ze regenwater op, waardoor minder neerslag afgevoerd moet worden. Op die manier helpt natuur in de stad wateroverlast te voorkomen en ontlast ze de riolen deels van proper regenwater. Het water dat de planten en bodem opnemen, zuiveren ze ook nog eens. Zo dalen de kosten voor waterafvoer en - zuivering. Bovendien blijft meer water beschikbaar, wat in drogere periodes van pas komt.

Ook andere kosten gaan omlaag met meer natuur, bijvoorbeeld die voor energie. Tijdens warme zomerdagen isoleren groendaken woningen en kantoren, waardoor ze koeler blijven. Iedereen die op een zonnige dag al eens beschutting zocht onder een boom weet dat natuur ook een verkoelend effect heeft. Grasperkjes, gevelplanten, water in de stad ... allemaal dragen ze daartoe bij. In steden is dat effect extra belangrijk. Steden zijn als boilers. Door de vele bebouwing en het drukke verkeer ligt de temperatuur er altijd een paar graden hoger. Meer groen betekent koelere steden. Dat is niet alleen aangenamer, maar ook goedkoper omdat minder airconditioning nodig is.

Sommige plekken in de stad hebben al eens last van lawaai- en geurhinder en niet elk plekje is er even mooi. Die overlast helpt de natuur allemaal tegengaan. Zo vormt een groene zone een soort scherm tussen een drukke ringweg en de bewoning ernaast.

In steden kan je ook voedsel produceren. In stads- en volkstuintjes, op ongebruikte terreinen of op de daken van kantoren, kleine oppervlakten volstaan voor het kweken van groenten en kruiden. In de kelder van een kantoorgebouw kunnen paddenstoelen geteeld worden, op het dak van de stedelijke administratie is ruimte voor bijenkorven. De voedingswaren die deze stadslandbouw oplevert, hoeven niet de halve wereld rond te reizen. De klanten wonen gewoon dichtbij, in de stad.

Meer natuur is ook goed voor de mentale en fysieke gezondheid van de inwoners. Parken en speelpleintjes vormen een rustpunt, waar je het hoofd kan leegmaken, of net een ontmoetingsplaats, om te feesten, picknicken of gewoon een praatje te slaan. Kinderen leren en beleven veel meer als ze natuur in de buurt hebben. Veel mensen houden ook van tuinieren: een kleine stadstuin of een volkstuintje is voor hen een paradijs.

In steden met veel groen hebben minder mensen last van overgewicht: de natuur nodigt de inwoners uit om meer te bewegen, of het nu sporten is of de wagen wat meer laten staan. Ook ADHD, angststoornissen en depressie komen minder voor in groene buurten. Mensen hebben er minder stress en meer energie, waardoor ze beter presteren op het werk. Zelfs de veiligheid neemt toe, terwijl de kosten door ziekteverzuim en medicijngebruik dalen. Met natuur in de buurt herstellen mensen ook beter als ze ziek zijn of een ongeval gehad hebben. Om die reden liggen ziekenhuizen best in een groene omgeving.

Iedereen woont liever in een straat met wat groen. Vastgoed in de buurt van een park of in een straat met bomen is een stuk meer waard. Ook het toerisme, de horeca en de handel gaan erop vooruit in een groene omgeving. Groen in de stad lokt meer bezoekers en die zijn bovendien bereid meer geld uit te geven in een groene omgeving.

Toch heeft de natuur het moeilijk in de stad. Ondanks alle goede voornemens dreigt natuur in de stad in de verdrukking te komen. Meer en meer steden en gemeenten zijn daarom bewust met groen bezig. Hoe beter de natuur er in en rond de stad aan toe is, hoe meer voordelen er zijn voor de stad en haar inwoners. Deze voordelen zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen om de gevolgen van luchtvervuiling, lawaai-overlast en stress te milderen. Daarom doen steden er goed aan om de natuur op hun grondgebied zo robuust, divers en gezond

mogelijk te houden en te maken. Dat is niet alleen goed voor de huismus, de bijen en de vlinders, maar ook voor onszelf.

5.2 Korte versie

Ook in de stad is natuur. In tuinen, parken, lanen met bomen, gevelplanten, waterlopen vind je typische planten en dieren. Dat heeft veel voordelen voor de mens.

Bomen en andere planten zuiveren de lucht. Samen met de bodem waarop ze groeien, helpen ze ook wateroverlast te voorkomen en doen ze de kosten voor waterafvoer en -zuivering dalen.

Groendaken isoleren woningen en kantoren. Grasperkjes, gevelplanten en waterlopen hebben een verkoelend effect. In steden, waar de temperatuur altijd enkele graden hoger ligt, is dat extra belangrijk. Natuur kan een scherm vormen voor drukke, lawaaierige en minder mooie plekken.

In steden kan je ook groenten en kruiden kweken. De klanten wonen gewoon dichtbij.

Meer natuur in de stad is goed voor de mentale en fysieke gezondheid. Parken en speelpleintjes vormen een rustpunt en een ontmoetingsplaats voor de inwoners. In steden met veel groen hebben minder mensen last van overgewicht, ADHD, angststoornissen en depressie. Patiënten herstellen er sneller.

Vastgoed in een groene buurt is een stuk meer waard. Ook het toerisme, de horeca en de handel gaan erop vooruit.

Hoe beter de natuur er aan toe is, hoe meer voordelen er zijn voor de stad en de inwoners. Deze voordelen zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen. Meer en meer steden zijn daarom bewust met groen bezig. Dat is niet alleen goed voor de planten en de dieren in de stad, maar ook voor onszelf.

6 Natuur op bedrijventerreinen

6.1 Lange versie

Overall is natuur, ook op plaatsen waar je het niet meteen verwacht. Op bedrijventerreinen bijvoorbeeld. Veel bedrijventerreinen hebben strak aangelegde plantenstroken en kort gemaaide gazons, maar meer en meer bedrijven kiezen ervoor om hun omgeving natuurlijker in te richten, met streekeigen planten die allerlei dieren aantrekken. Dat is waardevol voor bijvoorbeeld bijen en vlinders, die er beter kunnen overleven, maar bedrijventerreinen natuurlijker inrichten heeft ook veel voordelen voor de mens.

Een natuurlijke omgeving maakt bedrijven aantrekkelijker, voor de werknemers, de klanten en de omgeving.

Werknemers werken liever in een natuurlijke omgeving, die hen inspireert. 's Middags buiten kunnen gaan wandelen of lunchen biedt een tegenwicht voor hun drukke job. Een natuurlijke omgeving bevordert de sociale contacten en verhoogt de betrokkenheid van de werknemers. Zelfs alleen maar door het raam uitkijken op natuurlijk groen vermindert stress. Dat is goed voor de gezondheid, waardoor werknemers minder ziek zijn. Bovendien nemen werknemers minder snel de auto als ze via een groene en veilige omgeving naar het werk kunnen. Dat is niet alleen beter voor het milieu en de files, maar ook voor de werkgever en de werknemer zelf. Mensen die naar het werk fietsen of stappen, voelen zich fitter, zowel fysiek als mentaal.

Natuurlijk ingerichte bedrijventerreinen zien er aangenamer uit. Dat verhoogt de waarde van het vastgoed en trekt bedrijven aan, waardoor er minder leegstand is. Ondernemingen die hierin investeren, krijgen een duurzamer imago, waardoor ze makkelijker gemotiveerde werknemers kunnen aantrekken. Ook meer en meer klanten vinden dit belangrijk. Over een natuurlijke omgeving valt altijd wel iets positiefs te communiceren. Het vergroenen van de bedrijfsomgeving is dan ook de manier bij uitstek voor een bedrijf om in de verf te zetten dat het duurzaamheid ernstig neemt.

Ook voor de omgeving zijn natuurlijk ingerichte bedrijventerreinen een goede zaak. Bomen en struiken zuiveren de lucht en kunnen een soort scherm vormen tussen bedrijven en hun omgeving en zo overlast door licht of lawaai verminderen. Natuur op bedrijventerreinen houdt regenwater vast en zorgt ervoor dat het in de bodem kan dringen of verdampen. Op die manier helpen bedrijventerreinen mee wateroverlast voorkomen. Planten bieden plaatselijk schaduw en verkoeling op warme dagen. Op wereldvlak remmen ze mee de opwarming van de aarde af. Sommige bedrijfsleiders slagen er zelfs in om planten in te schakelen in hun bedrijfsprocessen, bijvoorbeeld voor het zuiveren van water. Bovendien trekken planten allerlei dieren aan. Die zijn niet alleen mooi om naar te kijken, ze zijn ook nuttig. Zo kunnen uilen ratten- en muizenplagen bestrijden.

Een natuurlijk ingericht bedrijventerrein is geen kale en saaie omgeving, maar een plaats waar mensen kunnen wandelen en fietsen, en kinderen kunnen spelen. Ook buiten de kantooruren, 's avonds en in het weekend. Doordat er ook op die momenten mensen aanwezig zijn, is er meer sociale controle, wat bedrijventerreinen veiliger maakt. In het algemeen gaat de omgeving zich meer betrokken voelen bij de bedrijven. Dit komt niet alleen de relatie tussen bedrijven en de buurtbewoners ten goede, maar veelal ook die met de lokale overheid. Investeren in natuur biedt bedrijven, buurtbewoners en overheden heel wat kansen om samen te werken.

Hoe meer natuur op een bedrijventerrein, hoe meer natuurvoordelen er zijn. De werknemers zijn er gemotiveerder, minder vaak ziek en daardoor ook productiever. De bedrijven worden aantrekkelijker voor hun klanten en gaan beter deel uitmaken van de lokale gemeenschap. Bedrijventerreinen met natuur zijn aangenamer, veiliger en vaak ook goedkoper. De aanleg en het onderhoud van natuur is in veel gevallen een stuk goedkoper dan die van kort gemaaide gazons en strak geschoren buxus.

6.2 Korte versie

Meer en meer bedrijven kiezen ervoor om hun omgeving natuurlijker in te richten. Dat is waardevol voor allerlei planten en dieren, die er beter kunnen overleven, maar het heeft ook veel voordelen voor de mens.

Een natuurlijke omgeving maakt bedrijven aantrekkelijker, voor de werknemers, de klanten en de omgeving.

Werknemers werken liever in een natuurlijke omgeving, ze zijn er minder vaak ziek en daardoor ook productiever.

Op natuurlijk ingerichte bedrijventerreinen is vastgoed meer waard en vind je minder leegstand. Door zorg te dragen voor hun omgeving krijgen ondernemingen een duurzamer imago.

Bomen en struiken zuiveren de lucht, verminderen visuele hinder en overlast door stof en lawaai. Ze zorgen er ook voor dat regenwater vastgehouden wordt en in de bodem kan dringen of verdampt. Zo voorkomt de natuur dat regenwater elders problemen veroorzaakt. Sommige bedrijfsleiders zetten zelfs planten in voor het zuiveren van water. Ook de dieren die planten aantrekken, zijn nuttig. Zo kunnen uilen ratten- en muizenplagen bestrijden.

Een natuurlijk ingericht bedrijventerrein is veiliger, omdat ook buiten de kantooruren mensen er wandelen of fietsen. Investeren in natuur biedt verder heel wat kansen om samen te werken met de buurt en de lokale overheid.

Hoe meer natuur op een bedrijventerrein, hoe meer natuurvoordelen er zijn. In veel gevallen kost de aanleg en het onderhoud van natuur zelfs minder dan die van kort gemaaid gazons en strak geschoren buxus. Natuur maakt bedrijventerreinen dus niet alleen aangenamer en veiliger, maar vaak ook goedkoper.

7 Natuur in een landbouwlandschap

7.1 Lange versie

De landbouwsector is de jongste decennia sterk geïntensiveerd. Op grote oppervlakten kweken landbouwers steeds meer dezelfde gewassen. Toch is in dat landbouwlandschap ook plaats voor natuur: in gras- en bloemenstroken, bermen, bomenrijen, rietkragen, hagen en poelen, of op de akkers en weides zelf. Deze plekken vormen een thuis voor heel wat typische planten en dieren. Dat alleen al maakt ze waardevol, maar de natuur biedt ook veel voordelen aan de landbouw.

Zo bevat een bodem allerlei levende organismen, van bacteriën en schimmels tot regenwormen en duizendpoten. Allemaal verwerken ze organisch materiaal tot voedingsstoffen die gewassen kunnen opnemen en tot organisch stof dat de structuur van de bodem verbetert. Hierdoor verhogen ze de kwaliteit van de bodem. Dat is goed voor de landbouwers, want een hogere bodemkwaliteit leidt tot betere gewassen.

Een bodem kan verdrogen en verdichten, en de vruchtbare bovenlaag kan wegwaaien of -spoelen. Met een goede structuur is een bodem minder vatbaar voor erosie, laat hij regenwater beter insijpelen en houdt hij het langer vast. Dit helpt overstromingen en wateroverlast in lager gelegen gebieden te voorkomen en zorgt ervoor dat er ook in periodes van droogte water beschikbaar blijft voor onder meer landbouwgewassen. Zo zijn we beter beschermd tegen de gevolgen van de opwarming van de aarde.

Door de manier waarop ze de bodem bewerken en door de gewaskeuze kunnen landbouwers erosie voorkomen. Natuurlijke elementen zoals grasstroken en houtkanten vangen de bodemdeeltjes die alsnog afspoelen op. Op die manier vermijden landbouwers dat de vruchtbare bovenlaag van hun grond verloren gaat. De maatschappij is hier ook bij gebaat, want modderstromen veroorzaken overlast en vervuilen onze waterlopen met slib, meststoffen en pesticiden. Een gezonde bodem doet dus ook de kosten voor waterzuivering dalen.

Hoe beter de kwaliteit van de bodem, hoe groter de kans op een goede opbrengst voor de landbouwer. We zijn wat we eten, zegt men wel eens. Als de bodem verarmt, verarmt ook onze voeding. Bovendien hebben we ook gezonde bodems nodig voor andere grondstoffen, bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van nieuwe medicijnen.

Niet alleen de bodem helpt de landbouw, ook allerlei dieren die in planten- en bloemenstroken leven, doen dat. Denken we maar aan bijen en hommels, die zorgen voor de bestuiving van allerlei gewassen. Bessenstruiken, appel- en perenbomen, en gewassen zoals pompoen en courgette kunnen niet zonder deze natuurlijke bestuivers.

Ook andere insecten hebben hun nut in de landbouw. Lieveheersbeestjes bestrijden schadelijke bladluizen op een natuurlijke manier. Die een natuurlijke manier van plagen te bestrijden is een alternatief voor het gebruik van pesticiden. Dat houdt ons voedsel gezonder en het water in de bodem en in onze rivieren zuiverder.

Als bepaalde stroken niet te vaak gemaaid worden, kunnen er ook grotere dieren leven: fazanten of zelfs reeën. Daar zijn niet alleen jagers blij om: een van deze dieren in het wild spotten maakt veel mensen gelukkig.

Landbouwstreken met veel natuur zijn aantrekkelijker. Mensen zoeken bloemenstroken op voor het maken van kinder- of huwelijksfoto's. In het voorjaar trekken duizenden dagjesmensen naar Haspengouw om er de bloeiende fruitbomen te bewonderen. De plaatselijke landbouwers kunnen er hun inkomen aanvullen met opbrengsten uit toerisme.

Van natuur genieten we niet alleen, we kunnen er ook veel van opsteken. Natuur houdt en maakt ons ook gezonder. Dat is het idee achter zorgboerderijen, die mensen met een beperking opvangen en aangepast werk bieden, dicht bij de natuur.

Landbouwers zijn elke dag bezig met het produceren van onze voeding. Daarbij kunnen ze alle hulp gebruiken, ook van de natuur. Natuurvoordelen zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen. Daarom zorgen we ook in landbouwgebied best voor een rijke, diverse en gezonde natuur. Dat is niet alleen goed voor de planten en de dieren die er leven, maar ook voor de landbouwers zelf.

7.2 Korte versie

Ook in een landbouwlandschap is plaats voor natuur. Die biedt een thuis aan heel wat typische planten en dieren. Dat op zich is waardevol, maar de natuur biedt ook veel voordelen aan de landbouw.

Zo bevat een bodem allerlei levende organismen, die de kwaliteit van de bodem verhogen. Dat is goed voor de landbouwers, want een hogere bodemkwaliteit leidt tot betere gewassen en vergroot de kans op een goede opbrengst. Een goede bodemkwaliteit maakt bodems ook minder vatbaar voor erosie, en laat ze regenwater beter vasthouden en opnemen. Dit helpt wateroverlast in lager gelegen gebieden te voorkomen en houdt meer water beschikbaar voor de gewassen. Zo zijn we beter beschermd tegen de gevolgen van de opwarming van de aarde.

Ook andere dieren helpen de landbouw. Bijen en hommels zorgen voor de bestuiving van allerlei gewassen. Lieveheersbeestjes bestrijden schadelijke bladluizen op een natuurlijke manier.

Landbouwstreken met veel natuur zijn aantrekkelijker. Mensen zoeken bloemenstroken op, gaan bloeiende fruitbomen bewonderen of speuren naar reeën ... De plaatselijke landbouwers kunnen er hun inkomen aanvullen met opbrengsten uit toerisme. Natuur houdt en maakt ons ook gezonder. Dat is bijvoorbeeld ook het idee achter zorgboerderijen.

Natuurvoordelen zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen. Daarom zorgen we ook in landbouwgebied best voor een rijke, diverse en gezonde natuur. Dat is niet alleen goed voor de planten en de dieren die er leven, maar ook voor de landbouwers zelf.

8 Natuur in een riviervallei

8.1 Lange versie

Van een landschap met een rivier kunnen veel mensen genieten. Meer en meer laten we rivieren ook opnieuw kronkelen en op bepaalde plaatsen gecontroleerd overstromen, zoals vroeger voor ze ingedijkt waren. Daardoor ontstaat een typisch landschap, waarin allerlei planten- en diersoorten een thuis vinden. Die planten en dieren maken een vallei waardevol, maar een rivier en het omliggende landschap doen ook veel voor de mens.

Zo vermindert een rivierlandschap waarin de natuur haar gang kan gaan het risico op wateroverlast. De voorbije jaren hebben we geregeld waterrellende gezien, zowel door hevige zomeronweders als door langere periodes met overvloedige neerslag. Dat komt omdat Vlaanderen zo dichtbebouwd is. Door de vele bebouwing kan het regenwater minder makkelijk in de bodem trekken of verdampen. Het komt terecht in rioleringen, die regenwater snel afvoeren naar waterlopen. Op piekmomenten kunnen onze riolen en waterlopen dat niet altijd slikken. Ze lopen dan letterlijk over. Onverharde bodems, en de planten die erop groeien, nemen regenwater op, waardoor minder neerslag afgevoerd moet worden. In een natuurlijke vallei kan het regenwater dat toch afgevoerd wordt gecontroleerd overstromen, zonder dat de mens daar veel hinder van ondervindt. Een rivier met natuurlijke oevers en een opeenvolging van meanders vertraagt ook de afvoer naar lager gelegen gebieden. Op die manier worden ook die gebieden van waterrellende gespaard.

Het natte landschap rond een rivier houdt neerslag vast als een spons, waardoor het water in de bodem aangevuld wordt. Ook dat is belangrijk, want hoewel we het gevoel hebben dat het bij ons vaak regent, dreigt in Vlaanderen een watertekort. Met de opwarming van de aarde mogen we niet alleen meer zomeronweders maar ook langere periodes van droogte verwachten. Daarom houden we water maar beter vast in de bodem en onze waterlopen, zodat er altijd voldoende beschikbaar is.

Door een vallei natuurlijk en natter te maken, krijg je een gelijkmatiger waterdebiet. Op die manier is er ook stroomafwaarts altijd genoeg water voor de scheepvaart en de industrie.

Meer water in onze waterlopen en de bodem is ook beter voor de waterkwaliteit. Een stromende rivier, met een goede combinatie van dierlijk en plantaardige leven, en het natte landschap errond zuiveren het water op een natuurlijke manier. Daardoor moeten we minder investeren in waterzuiveringsinstallaties. Een nat landschap houdt ook meer koolstof vast, omdat plantenresten er maar traag afbreken. Het helpt met andere woorden de opwarming van de aarde tegen te gaan.

Een natuurlijk overstromingsgebied rond een rivier hoeft niet ongebruikt te blijven. Gedurende een deel van het jaar biedt het plaats aan landbouw, die zorgt voor voedsel op ons bord. Zo kunnen er runderen grazen, die tegelijk de natuur onderhouden. Natuurlijke oevers voorkomen ook dat de modder en vervuiling die van de akkers stromen in waterlopen belanden.

Door de natuur in en rond een rivier meer ruimte te geven, wordt de omgeving aantrekkelijker voor recreatie. Mensen gaan er graag wandelen, fietsen, spelen of vissen. Vanuit kijkhutten kunnen ze zeldzame diersoorten observeren. Een rivier is bovendien een uitstekend aanknopingspunt om het verleden van een streek te ontdekken. De natuur inspireert de mensen, prikkelt hun nieuwsgierigheid en brengt hen tot rust, waardoor ze fysiek en mentaal gezonder worden en blijven.

Om die reden kiezen veel steden ervoor om waterlopen opnieuw open te leggen in het stadscentrum. In het verleden overwelfden stadsbesturen veel water in de stad, omdat het vervuild was en het voor geuroverlast zorgde. Nu we die problemen beter beheersen, zien we opnieuw meer rivieren in hun historische stadsbedding. Ze vormen een rustpunt in de stad, waar bewoners van genieten en bezoekers op afkomen. Het toerisme, de horeca en de handel in de binnensteden varen er wel bij. Op warme zomerdagen bieden rivieren ook verkoeling, die in onze steden meer dan welkom is.

Investeren in een natuurlijk valleigebied levert dus veel natuurvoordelen op. Die zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen. Zo sparen we door waterrellende te vermijden heel wat kosten uit: aan inwoners en bedrijven in de streek, aan verzekeringsmaatschappijen en aan lokale besturen. Een natuurlijk rivierlandschap is dus een slim idee. Niet alleen voor de planten en dieren die er leven, maar ook voor onszelf.

8.2 Korte versie

Meer en meer laten we rivieren opnieuw kronkelen en op bepaalde plaatsen gecontroleerd overstromen. Daardoor ontstaat een typisch landschap, met allerlei planten- en diersoorten. Die planten en dieren maken een vallei waardevol, maar een rivier en het omliggende landschap doen ook veel voor de mens.

Zo vermindert een natuurlijk rivierlandschap het risico op wateroverlast op plaatsen waar mensen wonen of werken. Het natte landschap rond een rivier houdt het water vast als een spons, zodat het beschikbaar blijft voor droge periodes. Een gelijkmatiger waterdebiet maakt dan weer dat ook stroomafwaarts voldoende water aanwezig blijft – om te varen of voor gebruik door bedrijven.

Meer water in onze waterlopen is beter voor de waterkwaliteit. Een nat landschap houdt ook meer koolstof vast, waardoor het de opwarming van de aarde helpt tegen te gaan.

Een natuurlijk overstromingsgebied kan gedurende een deel van het jaar plaats bieden aan landbouw, die zorgt voor voedsel op ons bord. Zo kunnen er runderen grazen die tegelijk de natuur onderhouden.

Een natuurlijk rivierlandschap is aantrekkelijk voor recreatie. De natuur inspireert de mensen, prikkelt hun nieuwsgierigheid en brengt hen tot rust, waardoor ze fysiek en mentaal gezonder worden en blijven. Veel steden leggen daarom hun rivieren opnieuw open in het stadscentrum. Het toerisme, de horeca en de handel varen er wel bij. Op warme zomerdagen biedt het water ook verkoeling.

Investeren in een natuurlijk valleigebied levert dus veel natuurvoordelen op. Die zijn vaak beter en goedkoper dan andere oplossingen. Een natuurlijk rivierlandschap is dus een slim idee. Niet alleen voor de planten en dieren die er leven, maar ook voor onszelf.

9 Conclusies en aanbevelingen

Zorg dragen voor de natuur loont, zowel voor mens als biodiversiteit, zoveel is ondertussen duidelijk. Dit geldt overal: uiteraard in onze natuurgebieden, maar ook in de stad, op bedrijventerreinen, in een riviervallei of in landbouwgebied ... Iedereen, waar ook in het Vlaamse landschap, kan een steentje bijdragen. Investeren in natuur is dus een zaak van iedereen en niet alleen van het beleid. Alleen zijn we ons daar veelal niet van bewust. Daarom moeten we mensen leren wat de natuur allemaal voor ons doet. Dat is een opdracht die we best samen opnemen.

Om mensen meer bewust te maken van de voordelen die de natuur ons allemaal te bieden heeft, hebben we een heldere ecosysteemdiententaal nodig die iedereen begrijpt. Met de ontwikkeling van de nieuwe woordenschat en de verhalen hebben we een eerste belangrijke stap gezet. Het draait daarbij niet zozeer om de nieuwe woordenschat, maar wel om het helder leren vertellen wat ecosysteemdiensten zijn, dat de natuur ons heel wat voordelen biedt. De verhalen die we ontwikkelden, zijn bedoeld om ons daarbij te helpen.

De verhalen die we optekenden, schetsen heel goed wat natuurvoordelen zijn. Toch kunnen we die verhalen in hun huidige vorm nog niet zo goed vertellen. Ze spreken immers nog onvoldoende aan. We moeten ze nog aanvullen met sterke, persoonlijke verhalen die blijven plakken. Die sterke, persoonlijke verhalen lenen zich uitstekend om mensen via storytelling bewust te maken van het feit dat de natuur heel veel voor ons doet. Toch kunnen we nu al aan de slag met de taal. Het is net door op een heldere manier te vertellen over wat de natuur voor ons doet dat de taal verder zal evolueren, zodat ze rijker wordt. Op die manier krijgen we voeling met de taal en leren we beter vertellen wat natuurvoordelen zijn en dat samenwerken met de natuur loont. Omdat succesvol communiceren geen eenvoudige opdracht is, adviseren we om verhalen en ervaringen met het gebruik van de heldere ecosysteemdiententaal actief te delen met andere gebruikers.

Referenties

Agentschap voor Natuur- en Bos (2013). Investeer in groen, winst verzekerd. Internet: http://www.inverde.be/content/gids/NB_1967_brochureISSUU_lowres.pdf.

Bade, T., van Erk, A., Houben, S., en Smid, G. (2012). Hoge Kempen, hoge baten. De baten van het nationaal park Hoge Kempen in kaart gebracht.

BOS+ (2016). Dokter Bos. Internet: <http://www.bosplus.be/nl/dokter-bos>.

Cera, KBC, GoodPlanet Belgium en de Vlaamse Overheid (2017). Pimp je speelplaats. Internet: <http://www.pimpjespeelplaats.be/>.

Futerra (2010). Branding biodiversity. The new nature message. Internet: http://www.wearefuterra.com/wp-content/uploads/2015/10/Branding_Biodiversity.pdf.

Gómez-Baggethun, E., de Groot, R., Lomas, P. L., en Montes, C. (2010). The history of ecosystem services in economic theory and practice: From early notions to markets and payment schemes. In: Ecological Economics 69, p. 1209–1218.

Natuurpunt (2017). Informatie over de studie- en inspiratiedagen van Natuurpunt rond groen en gezondheid. Internet: <https://www.natuurpunt.be/pagina/natuur-en-gezondheid>.

Norgaard, R. B. (2010). Ecosystem services: From eye-opening metaphor to complexity blinder. In: Ecological Economics 69, p. 1219–1227.

Stad Antwerpen (2017a). Antwerpse Groentool, de tool biedt een inzicht in de effecten van groen op de stedelijke leefomgeving. Internet: <https://groentool.antwerpen.be/>.

Stad Antwerpen (2017b). Plantwerpen, de blog over alles wat groeit en bloeit in Antwerpen. Internet: <http://plantwerpen.be/>.